

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК
ГРАЂАНА
71 - 13 / 15
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр.14146 датум: 09. 04. 2015.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА
У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ
ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети Пу Чачак

Београд, април 2015. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Чачак
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободe у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2015. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	26. - 27. марта 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Чланови тима: Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Јелена Јелић <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Драган Божовић <i>Београдски центар за људска права</i>

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са руководством ПУ Чачак. Том приликом је указано на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи, принципе поступања и представљен је план посете Полицијској управи. Представници Полицијске управе представили су Управу у општим цртама и указали на основне проблеме са којима се суочавају у раду.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК УСТАНОВЕ

Након уводног разговора са руководством Полицијске управе у Чачку, извршен је обилазак просторија за полицијско задржавање, обављен је разговор поступању полиције према доведеним и задржаним лицима и извршен је увид у документацију према доведеним и задржаним лицима. Након посете седишта Полицијске управе, посећене су полицијске станице Горњи Милановац, Ивањица и Лучани у Гучи.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАДРЖАНИМ ЛИЦИМА

У тренутку обављања посете у седишту ПУ Чачак није било лица на задржавању.

ФАЗА IV: РАЗГОВОР СА СЛУЖБЕНИМ ЛИЦИМА

У свим посећеним објектима обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима, који су чланове тима НПМ информисали о начину рада, као и о проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА V: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у документацију која се односи на поступање према лицима лишеним слободе и лицима према којима су употребљена средства принуде.

ФАЗА VI: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

На крају посете тим НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободе, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Прибављена су и додатна објашњења о појединим релевантним околностима.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у оквиру Полицијске управе остварили су сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ свим просторијама и инсталацијама, фотографисање просторија, пружили све тражене информације, омогућили несметан увид у тражену документацију.

ПРЕТХОДНИ УПИТНИК

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Чачак		
Адреса ПУ	улица Цара Душана број 3		
Тел. ПУ	032/363-000		
Е-mail ПУ	ivanka.nikolic@mup.gov.rs		
Начелник ПУ	гл. полицијски саветник Милован Петровић		
Полицијска испостава и станице у саставу ПУ	у седишту ПУ: ПИ Чачак и СПИ Чачак		
Да ли постоје просторије за полицијско задржавање, у ПУ, у којим ПС и број просторија	у СПИ - 2 просторије у ПИ - 2 просторије у изградњи		
Број лица којима је одређено задржавање у ПУ у 2014. г.	Због кривичног дела	18	
	Због прекршаја	-	
	По ЗОБС-у	285	
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2014. г.	35		
Исхрана лица у време задржавања	да		
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2014. г.	18		
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПУ у 2014.г.	Физичка снага	33	
	Службена палица	6	
	Средства за везивање	15	
	Ватрено оружје	-	
Притужбе лица лишених слободе на поступање полицијских службеника ПУ у 2014.г.	Број притужби	-	
	Број основаних притужби	-	
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПУ у 2014.г.	Број поступака	8	
	Изречених мера за тешке повреде	6	
	Изречених мера за лаке повреде	1	
	Поступци у току - неокончани	1	
НАПОМЕНЕ <i>(нагласити битне проблеме са којима се суочава ПУ у раду, а који имају или могу имати за последицу повреду права грађана)</i>	Неусловне (недовршене) просторије за задржавање и проблем код задржавања већег броја лица.		
Место	Чачак	Потпис	Милован Петровић
Датум	31.03.2015.		

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ЛИЦИМА ЛИШЕНИМ СЛОБОДЕ

1.1. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЗАДРЖАНИХ ЛИЦА

1.1.1. Обавештавање о правима задржаног лица

Према наводима полицијских службеника са којима је тим НПМ разговарао и према евиденцијама у које је извршио увид, задржана лица се о разлозима задржавања и својим правима по правилу усмено обавештавају најкасније у тренутку довођења у полицијску станицу. У седишту ПУ Чачак и полицијским станицама у њеном саставу писано обавештење о правима се уручује када се лице задржава по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима⁴, Закона о полицији⁵ и Закона о прекршајима⁶. Само у ПС Горњи Милановац писано обавештење садржи права предвиђена Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима⁷. У седишту ПУ Чачак, ПС Ивањица и ПС Лучани у Гучи писано обавештење не садржи сва права предвиђена тачком 4. Упутства.

Када се лице задржава по одредбама Законика о кривичном поступку⁸, поред усменог поучавања о правима из ЗКП, писано обавештење о правима задржаном лицу уручује се у ПС Горњи Милановац и ПС Ивањица, али не и у седишту ПУ Чачак и ПС Лучани у Гучи. Само у ПС Ивањица писано обавештење садржи права одређена ЗКП, док у ПС Горњи Милановац у писаном обавештењу нису предвиђена сва права одређена ЗКП. У ПС Горњи Милановац и ПС Ивањица писано обавештење о правима предвиђено Упутством не уручује се лицима задржаним по ЗКП.

Такође, у ПС Лучани у Гучи у предмету 03/14 (задржавање по Закону о полицији), у који је НПМ извршио увид, не налази се писано обавештење о правима. Полицијски службеници су рекли да су уручили писано обавештење задржаном лицу али да се други примерак тог обавештења изгубио.

УТВРЂЕНО

У седишту ПУ Чачак, ПС Ивањица и ПС Лучани у Гучи писано обавештење о правима, које се уручује лицима задржаним по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима, Закона о полицији и Закона о прекршајима, не садржи сва права предвиђена Упутством.

У седишту ПУ Чачак и ПС Лучани у Гучи лицима, која се задржавају по основу ЗКП, писмено обавештење о правима се не уручује. У ПС Горњи Милановац писано обавештење о правима, које се уручује лицима задржаним по основу ЗКП, не садржи сва права одређена ЗКП. У ПС Горњи Милановац и ПС Ивањица писано обавештење о правима одређеним Упутством се не уручује лицима која су задржана по основу ЗКП.

У ПС Лучани у Гучи у једном предмету о задржавању по Закону о полицији не налази се писано обавештење о правима.

РАЗЛОЗИ

Лице које се доводи, лишава слободе или задржава у складу са одредбама Закона из тачке 2. став 1. овог Упутства има право:

- 1) *да од стране овлашћених службених лица, пре почетка довођења, лишења слободе или задржавања буде поучено о својим правима, на матерњем језику или језику који разуме;*
- 2) *да буде обавештено о разлозима довођења, лишења слободе или задржавања;*
- 3) *да овлашћеним службеним лицима не даје изјаве о делу које му се стављају на терет;*
- 4) *да буде поучено, да све што изјави може бити употребљено против њега као доказ;*

⁴ "Сл. гласник РС", бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - одлука УС и 55/2014.

⁵ "Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 - одлука УС и 92/2011.

⁶ "Сл. гласник РС", бр. 65/2013.

⁷ „Службени гласник РС”, бр. 101/05, 63/09 – УС и 92/11. У даљем тексту Упутство.

⁸ "Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014. У даљем тексту ЗКП.

- 5) на браниоца по свом избору, да неометано контактира са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању;
- 6) да буде обавештено да ће се бранилац поставити по службеној дужности, уколико га само не изабере у складу са Законом из из тачке 2. став 1. овог Упутства;
- 7) да захтева да се о времену и месту довођења, лишења слободе или задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско-конзуларни представник чији је држављанин или представник одговарајуће међународне организације ако је избегло лице или лице без држављанства;
- 8) да захтева, да се без одлагања о лишењу слободе обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице;
- 9) да неометано контактира са дипломатско-конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације или Заштитником грађана Републике Србије;
- 10) да захтева да га у свако доба и без одлагања прегледа лекар;
- 11) на исхрану и осмочасовни одмор;
- 12) да покрене поступак пред надлежним правосудним органима ради испитивања законитости довођења, лишења слободе или задржавања;
- 13) да захтева надокнаду штете због неоснованог довођења, лишења слободе или задржавања.

Поред права из става 1. ове тачке, малолетно лице које се доводи, лишава слободе или задржава у складу са одредбама Закона из из тачке 2. став 1. овог Упутства има право:

- 1) да буде обавештено да ће се о времену и месту довођења, лишења слободе или задржавања обавестити родитељи, усвојилац или старалац, дипломатско – конзуларни представник чији је држављанин, или одговарајућа међународна организација ако је избегло лице или лице без држављанства;
- 2) на браниоца по свом избору или браниоца по службеној дужности, који је стекао сертификат којим се гарантује да има посебна знања из области права детета и преступништва малолетника.

О правима из става 1. и 2. ове тачке, доведено, лишено слободе или задржано лице се обавештава уручивањем писменог Обавештења о његовим правима на матерњем језику или језику које разуме, које лице својеручно потписује.⁹

Окривљени има право да:

- 1) у најкраћем року, а увек пре првог саслушања, подробно и на језику који разуме буде обавештен о делу које му се ставља на терет, о природи и разлозима оптужбе, као и да све што изјави може да буде коришћено као доказ у поступку;
- 2) ништа не изјави, ускрати одговор на поједино питање, слободно изнесе своју одбрану, призна или не призна кривицу;
- 3) се брани сам или уз стручну помоћ браниоца у складу са одредбама овог законика;
- 4) његовом саслушању присуствује бранилац;
- 5) у најкраћем могућем року буде изведен пред суд и да му буде суђено непристрасно, правично и у разумном року;
- 6) непосредно пре првог саслушања прочита кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака;
- 7) му се осигура довољно времена и могућности за припремање одбране;
- 8) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;
- 9) прикупља доказе за своју одбрану;
- 10) се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да износи чињенице и доказе у своју корист, да испитује сведоке оптужбе и захтева да се, под истим условима као сведоци оптужбе, у његовом присуству испитају сведоци одбране;
- 11) користи правна средства и правне лекове;
- 12) предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Орган поступка је дужан да пре првог саслушања окривљеног поучи о правима из става 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) овог члана.¹⁰

⁹ Тачка 4. Упутства.

¹⁰ Члан 68. ЗКП.

Ухапшени, поред права из члана 68. став 1. тач. 2) до 4) и тачка б) и став 2. овог законика, има право да:

- 1) одмах на језику који разуме буде обавештен о разлогу хапшења;
- 2) пре него што буде саслушан, има са браниоцем поверљив разговор који се надзире само гледањем, а не и слушањем;
- 3) захтева да без одлагања о хапшењу буде обавештен неко од чланова његове породице или друго њему блиско лице, као и дипломатско-конзуларни представник државе чији је држављанин, односно представник овлашћене међународне организације јавноправног карактера, ако је у питању избеглица или лице без држављанства;
- 4) захтева да га без одлагања прегледа лекар кога слободно изабере, а ако он није доступан, лекар кога одреди јавни тужилац, односно суд.

Лице ухапшено без одлуке суда, односно лице ухапшено на основу одлуке суда које није саслушано, мора бити без одлагања, а најкасније у року од 48 часова, предато надлежном судији за претходни поступак или ако се то не догоди, пуштено на слободу.¹¹

Слаба је корист од права која имају особе лишене слободе уколико нису упознате са постојањем тих права. Дакле, неопходно је да особе одведене у полицијски притвор буду изричито упознате са својим правима, без одлагања и на језику који разумеју. Да би се обезбедило да ово буде и урађено, треба увести праксу да се лицима задржаним од стране полиције одмах по притварању да формулар у коме се наводе ова права. Уз то, од тих особа треба тражити да потпишу изјаву којом потврђују да су упозната са својим правима.¹²

ПРЕПОРУКА

У ПУ Чачак, ПС Ивањица и ПС Лучани у Гучи уручиваће се писано обавештење о правима, како је одређено тачком 4. Упутства, лицима задржаним по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима, Закона о полицији и Закона о прекршајима.

ПУ Чачак и полицијске станице у њеном саставу ће лицима задржаним по основу ЗКП уручивати два писана обавештења о правима. Једно писано обавештење ће садржати сва права одређена ЗКП, док ће друго садржати сва права предвиђена тачком 4. Упутства.

ПУ Чачак и полицијске станице у њеном саставу ће ова писана обавештења сачињавати у два примерка, од којих ће један уручивати задржаном лицу, а други ставити у предмет о задржавању. Оба примерка писаног обавештења о правима морају бити потписана од стране задржаног лица или ће на њима бити констатовано да је лице одбило да их потпише.

1.1.2. Право на браниоца

Према речима саговорника НПМ, задржано лице се обавезно обавештава о томе да има право на браниоца. Када је потребно ангажовати браниоца по службеној дужности, позивају се адвокати са списка који је Полицијској управи доставила надлежна Адвокатска комора. Ови спискови се редовно ажурирају. Адвокати се одазивају на позиве.

1.1.3. Право на обавештавање блиског лица

Према наводима полицијских службеника, задржаним лицима се омогућава да о лишењу слободе обавесте члана породице или њима блиско лице. У записнику о задржавању бележи се да ли је лице искористило право да обавести блиско лице о свом задржавању и које лице, или је одбило да обавести било кога. Сарадња са надлежним центром за социјални рад према наводима полицијских службеника је коректна, као и са Црвеним крстом преко кога се задржаним лицима по потреби обезбеђује гардероба. Центар за социјални рад обавештава се уколико се задржава малолетно лице, уколико је лице

¹¹ Члан 69. ЗКП.

¹² Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 44.

задржано због насиља у породици, као и уколико се лице лишено слободе само стара о малолетном или другом лицу.

1.1.4. Право на лекарски преглед

У ПУ Чачак и полицијским станицама у њеном саставу постоји различита пракса када су у питању лекарски прегледи доведених и задржаних лица. У седишту ПУ Чачак, ПС Горњи Милановац и ПС Лучани у Гучи позивају хитну помоћ уколико лице има видне повреде или затражи да га прегледа лекар. У ПС Ивањица задржано лице се увек води на лекарски преглед у дому здравља. Међутим, у ПУ Чачак и полицијским станицама у њеном саставу поступање је исто када се лице задржава по ЗКП. Наиме, лице обавезно прегледа лекар, јер се ова лица задржавају у просторијама Окружног затвора у Чачку. Такође, поступање у седишту ПУ Чачак и ПС Горњи Милановац је да лице над којим је употребљено средство принуде (осим везивања) увек прегледа лекар.

Уколико се приликом лекарског прегледа утврди да лице није способно за задржавање, задржавање се спроводи у здравственој установи под надзором полицијског службеника.

У предметима о задржавању који су прегледани од стране НПМ у ПУ Чачак и полицијским станицама у њеном саставу нису пронађени осетљиви медицински подаци о задржаном лицу. **У предметима у ПС Ивањица пронађени су налази и мишљење лекара о томе да ли постоје сметње да лице буде задржано и евентуално о повредама које има, а могу бити од значаја за задржавање. Овакво поступање је пример добре праксе.**

Према речима саговорника НПМ полицијски службеници у седишту ПУ Чачак, у ПС Ивањица и ПС Лучани у Гучи присуствују лекарском прегледу само ако тако лекар захтева. Међутим, полицијски службеници у ПС Горњи Милановац увек присуствују лекарском прегледу. Оваква пракса је погрешна, иако је Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима прописано да су полицијски службеници дужни да увек присуствују здравственом прегледу задржаних лица.

УТВРЂЕНО

Полицијски службеници у ПС Горњи Милановац увек присуствују лекарском прегледу задржаног лица. Такође, у предметима о задржаним лицима нема никакве службене белешке која указује на то да ли су лекарском прегледу присуствовали полицијски службеници или не.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеници не треба да присуствују лекарским прегледима лица којима је одређено полицијско задржавање, осим уколико то лекар изричито затражи. Уколико по захтеву лекара полицијски службеник присуствује лекарском прегледу, потребно је да се лекарским преглед обави ван видокруга полицијског службеника (нпр. оделити параваном)

Сви лекарски прегледи особа у полицијском притвору морају се обављати тако да припадници полиције не могу да чују и, осим уколико то лекар који врши преглед не затражи другачије у дотичном случају, изван видокруга тих полицајаца. О резултатима сваког прегледа, релевантним наводима особе лишене слободе и својим закључцима лекар би требало да сачини званичну белешку, која треба да буде доступна особи лишеној слободе и њеном адвокату.¹³

¹³, 12. Општи извештај Комитета за спречавање мучења (2002), параграф 42. и Други Општи извештај Комитета за спречавање мучења (1992), параграф 38.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће изменити постојеће Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима и ускладити га са релевантним стандардима Савета Европе, тако што ће прописати да полицијски службеници не смеју присуствовати здравственим прегледима лица лишених слободе, изузев ако лекар који врши преглед то захтева.

Полицијски службеник је дужан да лекара упозори на све безбедносне аспекте који су релевантни за доношење одлуке од стране лекара о присуству немедицинског особља лекарском прегледу.

Уколико лекар затражи да присуствују, полицијски службеници ће то писано констатовати и биће присутни лекарском прегледу тако да не могу да чују разговор између лекара и задржаног лица.

1.1.5. Исхрана задржаних лица

ПУ Чачак и полицијске станице у њеном саставу омогућају исхрану задржаним лицима. Храна се обезбеђује преко ресторана са којима ПУ Чачак и станице у њеном саставу имају закључене уговоре. Када су лица задржана по ЗКП и задржавају у просторијама ОЗ Чачак, храну им обезбеђује Затвор.

1.2. ПРИМЕНА ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА

1.2.1. Доношење решења о задржавању и вођење записника о задржавању

Према изјавама службених лица и увидом у предмете о задржавању по било ком од правних основа установљено је да се решење о задржавању доноси и уручује у законом прописаним роковима.

Моменат почетка задржавања рачуна се различито, у зависности по ком основу је лице задржано. У случају задржавања по основу ремећења или угрожавања јавног реда и мира (члан 53. Закона о полицији) почетак задржавања се рачуна од тренутка довођења у полицијску станицу. Уколико се лице задржава по основу одредаба Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима, време задржавања почиње да тече од момента искључења лица из саобраћаја. Када је реч о задржавању по Законик о кривичном поступку, почетак задржавања се рачуна од тренутка хапшења. Када је у питању ситуација да се одређено лице позива у својству осумњиченог, као и када се лице позива да у својству грађанина да потребна обавештења, па му се током информативног разговор саопште права из члана 68, став 1 и 2 ЗКП, време задржавања не рачуна се од момента када је наведеним лицима саопштено да су задржана, већ од момента када су се одазвала позиву.

Записник о задржавању

У ПУ Чачак и полицијским станицама у њеном саставу записници о задржавању сачињавају се када се лице задржава по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима. Записници се по завршетку задржавања потписују од стране задржаног лица и овлашћеног полицијског службеника и улажу се у предмете о задржавању.

Када се лица задржавају по ЗКП записници о задржавању се не сачињавају, јер лица се задржавају у просторијама ОЗ Чачак и надзор над лицем врши Служба за обезбеђење Затвора. Међутим, иако Правилник о полицијским овлашћењима¹⁴ садржи одредбе које се односе на меру задржавања коју је полицијска управа самостално донела, одредбе о том задржавања аналогно би требало применити и на меру задржавања о којој одлучује јавни

¹⁴ "Сл. гласник РС", бр. 54/2006.

тузилац у (мери у којој је то могуће).¹⁵ Наиме, записник о задржавању је једна од битних претпоставки да би се могло касније утврдити да ли је било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања задржаног лица.

УТВРЂЕНО

У ПУ Чачак и полицијским станицама у њеном саставу записник о задржаном лицу не сачињава се када се лице задржава по ЗКП.

РАЗЛОЗИ

СРТ сматра да би се основне гаранције дате особама у полицијском притвору могле додатно оснажити (а рад полицијских службеника могуће и знатно олакшати) уколико би постојао јединствен и свеобухватан полицијски записник за сваку притворену особу, у којем би били евидентирани сви аспекти притвора и све радње предузете у вези притворених особа (време када су лишене слободе и разлози за то; када су им саопштена њихова права; знаци повреда, психичке болести, итд; када су члан породице/конзулат и адвокат били контактирани и када су их ови посетили; када им је била понуђена храна; када су били саслушани; када су били пребачени или ослобођени, итд.). За различите ставке (на пример, ствари у поседу дате особе, чињеници да су особи саопштена њена права и да се та особа на њих позива или да их се одриче), требало би добити потпис притвореника, односно, уколико је потребно, објаснити због чега тај потпис недостаје. Надаље, адвокату притвореника би требало омогућити увид у тај записник о притвору.¹⁶

ПРЕПОРУКА

У ПУ Чачак и полицијским станицама у њеном саставу сачињаваће се записник о задржаном лицу, који ће бити у складу са Правилником о полицијским овлашћењима у мери у којој је то могуће.

Увидом у предмете задржаних лица у ПС Ивањица, уочено је да у предмету 18/15 (задржавање по Закону о безбедности саобраћаја на путевима) записник о задржавању није потписан од стране задржаног лица нити је констатовано да је лице одбило да га потпише.

УТВРЂЕНО

У ПС Ивањица у предмету о задржавању налази се записник о полицијском задржавању који није потписан од стране задржаног лица, нити је унета констатација да је лице исти одбило да потпише.

РАЗЛОЗИ

Службени записник потписује полицијски службеник који је лице задржао и задржано лице.¹⁷

СРТ сматра да би се основне гаранције дате особама у полицијском притвору могле додатно оснажити (а рад полицијских службеника могуће и знатно олакшати) уколико би постојао јединствен и свеобухватан полицијски записник за сваку притворену особу, у којем би били евидентирани сви аспекти притвора и све радње предузете у вези притворених особа (време када су лишене слободе и разлози за то; када су им саопштена њихова права; знаци повреда, психичке болести, итд; када су члан породице/конзулат и адвокат били контактирани и када су их ови посетили; када им је била понуђена храна; када су били саслушани; када су били пребачени или ослобођени, итд.). За различите ставке (на пример, ствари у поседу дате особе, чињеници да су особи саопштена њена права и да се та особа на њих позива или да их се одриче), требало би

¹⁵ Упутство садржи одредбе које се односе на поступање полицијских службеника када се лице задржава у порсторијама Министарства унутрашњих послова.

¹⁶ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 42. став 2.

¹⁷ Члан 30. став 4. Правилника о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006) и тачка 33. став 2. Упутства.

добити потпис притвореника, односно, уколико је потребно, објаснити због чега тај потпис недостаје. Надаље, адвокату притвореника би требало омогућити увид у тај записник о притвору.¹⁸

ПРЕПОРУКА

У ПС Ивањица сваком задржаном лицу уручиваће се записник о задржавању, што ће бити потврђено потписом задржаног лица, а у случају да задржано лице одбије да потпише записник, на записнику ће се констатовати да је лице одбило да исти потпише.

1.2.2. Употреба средстава принуде

Према подацима из претходног упитника, који је попунила ПУ Чачак у току 2014. године средства принуде су употребљена 51 пут, и то употреба физичке снаге 33 пута, службена палица 6 пута, а употреба средстава за везивање 15 пута. Према наводима полицијских службеника у седишту ПУ Чачак и полицијским станицама у саставу пракса је да не везују сва лица која доводе већ то раде према процени. НПМ сматра да је овакво поступање правилно. Наиме, Упутство предвиђа да се сва лица која се доводе приликом транспорта везују, што је у супротности са Законом о полицији где је прописано када се примењује везивање и према којим лицима се неће примењивати исто (у појединим ПУ које је НПМ посетио сва лица која се доводе приликом транспорта се везују).

О употреби средстава принуде се сачињавају извештаји и воде посебне евиденције. Извештај подноси службеник који је средство принуде употребио и у њему, као што је прописано Правилником о техничким обележјима и начину употребе средстава принуде¹⁹ (члан 24, став 2), по правилу наводи „датум и час употребе средстава принуде, врсту средстава принуде, према коме и зашто је употребио средство принуде, последице употребе, основ и начин употребе и друге чињенице и околности које су неопходне за оцену оправданости и правилности употребе средстава принуде“. Ако је лице према коме су употребљена средства принуде прегледао лекар, извештај лекара на околности оправданости употребе средстава принуде се прилаже уз извештај полицијских службеника који су средства принуде употребили. Похвално је поступање полицијских службеника у седишту ПУ Чачак и ПС Горњи Милановац, да лице над којим је употребљено средство принуде (осим везивања) увек прегледа лекар. Такође, према наводима, уз извештаје полицијских службеника о примењеним средствима принуде прилажу се и изјаве сведока о конкретном догађају.

Према ономе што је тим НПМ могао видети током посете ПУ Чачак, извештаји и евиденције о употреби средстава принуде углавном се воде уредно. Оно што је НПМ приметио као мањкавост увидом у ове извештаје јесте да се у њима не налазе изјаве лица над којим су средства принуде употребљена. Међутим, уколико је поднета кривична пријава, у записницима о саслушању осумњиченог, лице над којим је средство принуде употребљено изјашњава се и о околностима употребе средстава принуде.

Препорука НПМ-а је да би у будућем раду, полицијски службеници у ПУ Чачак требали да прибављају писане изјаве лица над којима су примењена средства принуде у вези са околностима употребе средстава принуде и настанка евентуалних повреда у циљу потпунијег увида у све околности случаја, како би се оцена о оправданости и правилности средстава принуде могла дати на што објективнији начин.

¹⁸ Извод из 2. Општег извештаја [СРТ/Инф (92) 3], параграф 40.

¹⁹ "Службени гласник РС", бр. 19/2007, 112/2008.

1.2.3. Преглед лица и привремено одузимање предмета

У седишту ПУ Чачак и полицијским станицама у њеном саставу запослени су полицијски службеници оба пола, тако да претресе увек врши полицијски службеник оног пола којег је лице које се претреса.

Када се од задржаних лица одузимају предмети, то се ради у складу са важећим прописима. У полицијској управи, али и полицијским станицама у њеном саставу, се свим задржаним лицима током боравка у просторијама за задржавање одузимају новац (папирни новац и кованице), мобилни телефони, упаљачи и остали предмети којим би могла повредити себе или другог, оштетити имовину, или их употребити за покушај бекства. Сви одузети предмети се пописују и сачињава се писана потврда о привремено одузетим предметима, чију аутентичност потписом потврђује лице од кога се одузимају. Приликом враћања предмета по престанку задржавања сачињава се потврда о враћеним предметима, која се такође потписује од стране лица које је било задржано. Међутим, у ПС Лучани у Гучи у предмету 10/15 (задржавање по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима) налази се потврда о враћеним предметима која није потписана од стране задржаног лица.

УТВРЂЕНО

У ПС Лучани у Гучи у предмету о задржавању, по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима, налази се потврда о враћеним предметима која није потписана од стране задржаног лица.

РАЗЛОЗИ

Податке о одузетим предметима из става 1. овог члана полицијски службеник уноси у потврду о одузимању или у службени записник који задржано лице потписује. По престанку задржавања задржани предмети се враћају лицу, изузев ако постоје законити разлози за њихово одузимање.

Преузимање предмета лице које је било задржано потврђује својим потписом.²⁰

Податке о привремено одузетим предметима из става 1. ове тачке полицијски службеник уноси у Потврду о привремено одузетим и враћеним предметима. По престанку задржавања привремено одузети предмети се враћају лицу, осим ако постоје законити разлози за њихово даље привремено одузимање и поступање у складу са Законом из тачке 2. овог Упутства. Преузимање враћених предмета задржано лице потврђује својим потписом на Потврди о привремено одузетим и враћеним предметима.²¹

ПРЕПОРУКА

У ПС Лучани у Гучи потврде о враћеним предметима уручиваће се задржаном лицу. Примерак потврде који остаје у предмету биће потписан од стране задржаног лица, а уколико лице одбије да потпише потврду, то ће се писано констатовати на истој.

1.3. ОБУКЕ И УСАВРШАВАЊА ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА

Полицијски службеници ПУ Чачак прошли су обуку о поступању према доведеним и задржаним лицима, као и обуку о пружању прве помоћи. У седишту ПУ Чачак и полицијским станицама у њеном саставу имају посебно обучене полицајце за рад са малолетницима. Обуку о поступању у случају пожара нису прошли.

Током посете полицијски службеници ПУ Чачак су навели да поступају према лицима са менталним сметњама, а да нису прошли никакву врсту обуке за поступање према овим лицима. **Имајући у виду да Закон о заштити лица са менталним сметњама прописује**

²⁰ Члан 32. став 2. и 3. Правилника о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006).

²¹ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 42. став 2.

асистенцију полиције, као и довођење лица у здравствену установу ради прегледа, када постоји сумња да се ради о лицу са менталним сметњама, НПМ је става да је неопходно да се организују обуке, за полицијске службенике свих ПУ у Републици Србији о поступању према лицима са менталним сметњама. У прилог наведеном ставу је и Препорука Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања органима Србије да наставе рад на даљем развоју професионалног усавршавања полицијских службеника, са циљем да се за све ново запослене полицајце обезбеди одговарајућа почетна обука, а да се за већ запослене полицајце обезбеди систематска континуирана обука у области људских права, професионалне етике, вођења интервјуа, рад у високо ризичним ситуацијама, и сл.²²

1.4. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗАДРЖАВАЊА

У ПУ Чачак и ПС Горњи Милановац, Ивањица и Гуча у њеном саставу има укупно 6 просторија за задржавање лица по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима. Лица која се задржавају по основу Законика о кривичном поступку спроводе се на задржавање у просторију притворске јединице Окружног затвора у Чачаку. У притворској јединици ОЗ Чачак постоји посебна просторија за полицијско задржавање, тако да су задржана лица одвојена од притворених и осуђених лица.

У седишту ПУ Чачак у фази адаптације су две просторије за полицијско задржавање, са по једним лежајем. Услед недостатка финансијских средстава нису довршене и не користе се за полицијско задржавање. Такође, услед великог броја лица која се задржавају на основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима, у случајевима када су све просторије за задржавање заузете, лица се задржавају по службеним канцеларијама.

УТВРЂЕНО

Услед недостатка довољног броја просторија за задржавање, у ПУ Чачак задржавања лица, по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима, се повремено врше у канцеларији дежурне службе.

РАЗЛОЗИ

*Задржавање лица у канцеларији полицијске станице потпуно је neodговарајуће ако траје више од неколико сати.*²³

*Потребно је одмах прекинути са праксом вишечасовног, полицијског задржавања лица у канцеларијским просторијама. У полицијској управи је потребно обезбедити издвојен простор за задржавање лица лишених слободe у коме би услови њиховог боравака одговарали њиховим потребама и очувању њиховог достојанства.*²⁴

*Просторије за полицијско задржавање морају бити довољно простране. Морају имати најмање 6 квадратних метара ако су намењене за смештај једног лица, односно најмање 4 квадратна метра по особи ако су намењене за смештај више лица.*²⁵

*Размак између зидова просторије мора бити најмање 2 метра, висина од пода до плафона најмање 2,5 метра, а уколико су мањих димензија могу се користити само ако боравак у њима не траје дужи од неколико сати.*²⁶

Све полицијске ћелије треба да су чисте и да имају одговарајуће осветљење (нпр. довољно за читање, осим у време спавања); пожељно је да ћелије имају природно светло. Ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор, а особама које преко ноћи морају бити задржане

²² Извештај Влади Републике Србије о посети Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања, (СРТ) фебруар 2011.

²³ СРТ, Извештај за Србију (2007), параграф 35.; Други општи извештај (1991), параграф 43.

²⁴ Редован годишњи Извештај Заштитника грађана за 2011. годину, стр. 29.

²⁵ СРТ, Report to Serbia (2007), стр. 36.

²⁶ СРТ, Second General Report (1991), стр. 43.

требало би обезбедити чисте душекe и ћебад. Задржанe особе треба да имају приступ нормалном санитарном чвору у пристојном стању.²⁷

Просторије за полицијско задржавање морају испуњавати одређене материјалне услове, између осталог оне морају бити примерено загрејане.²⁸

ПРЕПОРУКА

ПУ Чачак ће предузети мере из своје надлежности како би се довршиле адаптације просторија за задржавање у складу са стандардима и престаће се са праксом полицијског задржавања по службеним канцеларијама.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У СПИ ЧАЧАК

У просторијама Саобраћајне полицијске испоставе постоје две просторија за полицијско задржавање, које имају засебан улаз у задњем делу зграде, односно нису непосредно поред дежурне службе. Обе просторије имају по два лежаја, који чине дрвене клупе опремљене ћебадима који делују чисто. Просторије су суве и окречене, а хигијена је задовољавајућа.

Вештачко осветљење, односно сијалица, налази се изнад врата, иза заштитне плоче којом је прекривена, тако да јачина светлости није задовољавајућа. Прозор се отвара са спољашње стране, али доток свежег ваздуха и природне светлости је слаб, такође из разлога што је и прозор прекривен заштитном (рупичастом) плочом. У просторији постоји грејање.

УТВРЂЕНО

У СПИ у Чачку вештачко и природно осветљење није задовољавајуће, а доток свежег ваздуха је недовољан.

РАЗЛОЗИ

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.²⁹

Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.³⁰

²⁷ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања – СРТ (2002), параграф 47.

²⁸ Извештај СРТ упућен Влади Србије (2007) и (2011), параграф 36. и 31.

²⁹ СРТ стандарди (2010) параграф 47

³⁰ СРТ стандарди (2010) параграф 47

Све просторије за задржавање морају да буду у довољној мери осветљене и са непосредним дотоком свежег ваздуха.³¹

Све просторије у којима се врши полицијско задржавање морају имати приступ вештачком осветљењу (сем у периодима одређеним за спавање), природном осветљењу и вентилацији.³²

ПРЕПОРУКА

ПУ Чачак ће предузети мере како би се у просторијама за задржавање побољшао доток природне и вештачке светлости и омогућио адекватан доток свежег ваздуха.

Мокри чвор се налази у просторији за задржавање и бетонским паравном је одвојен од остатка просторије.

Просторија је покривена видео надзором, употреба камере у просторији за задржавање је видно назначена изнад улазних врата унутар просторије. Међутим, камера покрива и део око мокрог чвора, а надзор над задржаним лицем обавља се преко монитора који се налази у дежурној служби полиције.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање СПИ Чачак камера покрива и део просторије у ком се налази тоалет, а што је јасно видљиво на монитору, који је се налази у дежурној служби, на који начин је угрожена приватност задржаног лица.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеник у обављању својих послова служи заједници и штити сва лица од незаконитих деловања, обавезан је да увек поступа професионално, одговорно и хумано и да поштује људско достојанство, углед и част сваког лица и друга његова права и слободе.³³

У примени полицијских овлашћења овлашћено службено лице поступа хумано и поштује достојанство, углед и част сваког лица и друга основна права и слободе човека дајући предност правима угроженог у односу на иста права лица које та права угрожава и водећи рачуна о правима трећих лица.³⁴

ПРЕПОРУКА

ПУ Чачак ће предузети потребне мере како би се у СПИ Чачак унапредио систем видео надзора у просторији за задржавање и обезбедила приватност задржаних лица, тако што простор око тоалета неће бити јасно видљив (нпр. тако што ће се замутити тај део слике).

Електрично звоно за позивање дежурних полицијских службеника не постоји.

УТВРЂЕНО

У СПИ у Чачку просторија за задржавање не постоји дугме аларма за позивање дежурног полицијског службеника.

РАЗЛОЗИ

Све просторије за полицијско задржавање морају бити покривене електронским (аудио и/или видео) надзором како би се омогућио комплетан и аутентичан запис о свим догађајима за време боравка задржаног лица у просторијама за задржавање.³⁵

³¹ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2011) године, параграф 31.

³² Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2007) године, параграф 36.

³³ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), чл. 13. ст. 2.

³⁴ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), чл. 35. ст. 2.

³⁵ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2011. године

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.³⁶

Полицијске хелије које се налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајено налазе и које нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајаца. Под таквим условима постоји велики ризик од различитих инцидената (насиље међу притвореницима; покушај самоубиства; пожари итд.) на које се не би правовремено одговорило.³⁷

ПРЕПОРУКА

ПУ Чачак ће у СПИ, у просторијама за полицијско задржавање, инсталирати дугме аларма за позивање дежурног полицијског службеника.

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

ПС Горњи Милановац има једну просторију за задржавање. Налази се у приземљу полицијске станице, у близини дежурне службе.

Просторија делује суво, односно влага није приметна, али хигијена није задовољавајућа. Лежај, који чини бетонска клупа, опремљен је са душеком и ћебетом који делују чисто. У просторији постоји вештачко осветљење, али је незадовољавајуће. Доток природне светлости и ваздуха је отежано, иако постоји прозор у просторији.

УТВРЂЕНО

Просторија за полицијско задржавање у ПС Горњи Милановац нема адекватаног дотока природне и вештачке светлости, као ни свежег ваздуха. Такође, хигијена просторије није задовољавајућа, односно потребно је хигијенско кречење.

РАЗЛОЗИ

Све просторије у којима се врши полицијско задржавање морају имати приступ вештачком осветљењу (сем у периодима одређеним за спавање), природном осветљењу и вентилацији.³⁸

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.³⁹

³⁶ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2.

³⁷ XII Општи извештај Комитета против мучења (СРТ/Inf (2002) 15) параграф 48.

³⁸ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2007) године, параграф 36.

³⁹ СРТ стандарди (2010) параграф 47

ПРЕПОРУКА

ПС Горњи Милановац ће предузети потребне мере како би се у просторијама за задржавање побољшало природно и вештачко осветљење и обезбедила вентилација.

ПС Горњи Милановац извршиће кречење просторије за задржавање и хигијену исте ће редовно одржавати.

У просторији не постоји мокри чвор, већ се лица одводе то тоалета који није у непосредној близини просторије за задржавање.

УТВРЂЕНО

У ПС Горњи Милановац мокри чвор у који се лица на задржавању одводе је удаљен од просторије.

РАЗЛОЗИ

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.⁴⁰

Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.⁴¹

Све просторије за задржавање морају да буду у довољној мери осветљене и са непосредним дотоком свежег ваздуха.⁴²

Све просторије у којима се врши полицијско задржавање морају имати приступ вештачком осветљењу (сем у периодима одређеним за спавање), природном осветљењу и вентилацији.⁴³

ПРЕПОРУКА

ПС Горњи Милановац ће предузети одговарајуће мере како би се омогућило задржаним лицима приступ мокром чвору, који ће се налазити у просторији или у њеној непосредној близини.

У просторији постоји инсталиран видео надзор, али унутар просторије не постоји обавештење о томе да је просторија под видео надзором. Такође, у просторији не постоји дугме аларма за позивање дежурног полицијског службеника, тако да задржана лица дозивају дежурног полицијског службеника лупањем у врата.

УТВРЂЕНО

Унутар просторије за задржавање у ПС Горњи Милановац не постоји обавештење да је просторија под видео надзором. Такође, просторија за задржавање нема дугме аларма за позивање дежурног полицијског службеника.

РАЗЛОЗИ

Све просторије за полицијско задржавање морају бити покривене електронским (аудио и/или видео) надзором како би се омогућио комплетан и аутентичан запис о свим догађајима за време боравка задржаног лица у просторијама за задржавање.⁴⁴

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁴⁵

⁴⁰ СРТ стандарди (2010) параграф 47

⁴¹ СРТ стандарди (2010) параграф 47

⁴² Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2011) године, параграф 31.

⁴³ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2007) године, параграф 36.

⁴⁴ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2011. године

⁴⁵ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2.

Полицијске ћелије које се налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајено налазе и које нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајаца. Под таквим условима постоји велики ризик од различитих инцидената (насиље међу притвореницима; покушај самоубиства; пожари итд.) на које се не би правовремено одговорило.⁴⁶

ПРЕПОРУКА

ПС Горњи Милановац ће унутар просторије за задржавање поставити обавештење о видео надзору.

ПС Горњи Милановац ће у просторији за полицијско задржавање инсталирати дугме аларма за позивање дежурног полицијског службеника.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС ИВАЊИЦА

ПС Ивањица има две просторије за задржавање која се налази у приземљу зграде полиције, поред дежурне службе.

У просторијама постоји по један лежај у виду дрвене клупе, опремљен душецима и ћебетом који делују чисто. У просторијама постоји прозор који омогућава доток природне светлости, а у ходину испред врата просторија постоји и вентилатор за проветравање. Вештачко осветљење постоји и јачина светла је довољна. Хигијена просторија није задовољавајућа, односно потребно је хигијенско кречење, иако је према службеним наводима просторија окречена пре шест месеци. Грејање у просторији постоји.

УТВРЂЕНО

Хигијена просторија за задржавање у ПС Ивањица није задовољавајуће.

РАЗЛОЗИ

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.⁴⁷

ПРЕПОРУКА

ПС Ивањица извршиће кречење просторија за задржавање и њихову хигијену ће редовно одржавати.

⁴⁶ XII Општи извештај Комитета против мучења (СРТ/Inf (2002) 15) параграф 48.

⁴⁷ СРТ стандарди (2010) параграф 47

Мокри чвор не постоји у просторијама, већ се лица одводе до тоалета који није у непосредној близини просторије.

<p>УТВРЂЕНО</p> <p>У ПС Ивањица мокри чвор у који се лица на задржавању одводе је удаљен од просторије.</p>
<p>РАЗЛОЗИ</p> <p><i>Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.⁴⁸</i></p> <p><i>Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.⁴⁹</i></p> <p><i>Све просторије за задржавање морају да буду у довољној мери осветљене и са непосредним дотоком свежег ваздуха.⁵⁰</i></p> <p><i>Све просторије у којима се врши полицијско задржавање морају имати приступ већтачком осветљењу (сем у периодима одређеним за спавање), природном осветљењу и вентилацији.⁵¹</i></p>
<p>ПРЕПОРУКА</p> <p>ПС Ивањица ће предузети одговарајуће мере како би се омогућило задржаним лицима приступ мокром чвору, који ће се налазити или у просторији, или у њеној непосредној близини.</p>

ПС Ивањица није покривена системом видео надзора, као ни просторије за полицијско задржавање. Такође, није инсталирано дугме/аларм за позивање дежурних полицијских службеника, већ се исти позивају лупањем у врата. Према наводима полицијских службеника, задржана лица се обилазе, а о обиласцима се воде службене белешке.

<p>УТВРЂЕНО</p> <p>У просторијама за задржавање у ПС Ивањица, као ни у целој полицијској станици, не постоји инсталиран видео надзор, нити је установљен ефикасан систем који ће задржаном лицу омогућити да позове дежурног полицијског службеника.</p>
<p>РАЗЛОЗИ</p> <p><i>У контексту превенције и истраге случајева неадекватног поступања, потребно је обратити пажњу на бољу покривеност системима видео надзора, скупа са обезбеђењем снимака и одговарајућом политиком архивирања забележеног/снимљеног материјала.⁵²</i></p> <p><i>Све просторије за полицијско задржавање морају бити покривене електронским (аудио и/или видео) надзором како би се омогућио комплетан и аутентичан запис о свим догађајима за време боравка задржаног лица у просторијама за задржавање.⁵³</i></p> <p><i>За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁵⁴</i></p> <p><i>Полицијске ћелије које се налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајено налазе и које нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајца. Под таквим условима</i></p>

⁴⁸ СРТ стандарди (2010) параграф 47

⁴⁹ СРТ стандарди (2010) параграф 47

⁵⁰ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2011) године, параграф 31.

⁵¹ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2007) године, параграф 36.

⁵² Извештај Европског комитета за спречавање мучења о посети Србији 2011. године, тачка 37.

⁵³ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2011. године

⁵⁴ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2.

постоји велики ризик од различитих инцидената (насиље међу притвореницима; покушај самоубиства; пожари итд.) на које се не би правовремено одговорило.⁵⁵

ПРЕПОРУКА

Потребно је обезбедити да просторије за полицијско задржавање, улаз у станицу као и ходници којима се задржано лице спроводи у ПС Ивањица буду покривене видео-надзором, као и омогућити записивање и архивирање снимљеног материјала, из разлога заштите безбедности задржаних лица и смањења ризика од насиља и других догађаја који могу угрозити сигурност.

ПС Ивањица ће у просторијама за полицијско задржавање инсталирати дугме аларма за позивање дежурног полицијског службеника.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ ПС ЛУЧАНИ У ГУЧИ

У ПС Лучани у Гучи постоји једна просторија за полицијско задржавање која се налази у приземљу зграде, са једним лежајем. Просторија је уређена и опремљена према важећим стандардима и хигијена је задовољавајућа.

Просторија је покривена видео надзором, употреба камере у просторији за задржавање је видно назначена изнад улазних врата унутар просторије. Међутим, камера покрива и део око мокрог чвора.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Лучани камера покрива и део просторије у ком се налази тоалет, а што је јасно видљиво на монитору, који је се налази у дежурној служби, на који начин је угрожена приватност задржаног лица.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеник у обављању својих послова служи заједници и штити сва лица од незаконитих деловања, обавезан је да увек поступа професионално, одговорно и хумано и да поштује људско достојанство, углед и част сваког лица и друга његова права и слободе.⁵⁶

У примени полицијских овлашћења овлашћено службено лице поступа хумано и поштује достојанство, углед и част сваког лица и друга основна права и слободе човека дајући предност

⁵⁵ XII Општи извештај Комитета против мучења (СРТ/Inf (2002) 15) параграф 48.

⁵⁶ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), чл. 13. ст. 2.

*правима угроженог у односу на иста права лица које та права угрожава и водећи рачуна о правима трећих лица.*⁵⁷

ПРЕПОРУКА

ПС Лучани ће предузети потребне мере како би се у унапредио систем видео надзора у просторији за задржавање и обезбедила приватност задржаних лица, тако што простор око тоалета неће бити јасно видљив (нпр. тако што ће се замутити тај део слике).

1.5. ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРЕПОРУКЕ

У СПИ у Чачку и ПС Горњи Милановац, Ивањица и Лучани не постоје кутије са прибором за прву помоћ.

УТВРЂЕНО

СПИ у Чачку и ПС Горњи Милановац, Ивањица и Лучани не постоје кутије са прибором за прву помоћ.

РАЗЛОЗИ

*Свака установа дужна је да обезбеди пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи.*⁵⁸

*Полицијски службеник ће без одлагања пружити прву помоћ или обезбедити пружање лекарске помоћи видно повређеном лицу према коме су употребљена средства принуде. Помоћ ће се пружити, односно обезбедити и на захтев лица које је претходно помоћ одбило. Пружање лекарске помоћи понудиће и лицу на коме нема видљивих повреда.*⁵⁹

ПРЕПОРУКА

ПУ Чачак ће обезбедити кутије са прибором за прву помоћ у СПИ Чачак, као и полицијским станицама у Горњем Милановацу, Ивањици и Гучи.

У ПУ Чачак и полицијским станицама у њеном саставу постоје противпожарни апарати, али не постоје, у свим станицама, упутства за поступање у случају пожара, као ни план евакуације истакнут на зидовима. Такође, полицијски службеници нису прошли обуку о поступању у случају пожара.

УТВРЂЕНО

ПУ Чачак и полицијске станице у њеном саставу нису обезбеђене комплетним системом противпожарне заштите, а полицијски службеници нису прошли обуку о поступању у случају пожара.

РАЗЛОЗИ

*Полицијски службеници одговорни су за безбедност задржаног лица од његовог смеиштања у простор за задржавање до његовог отпуштања.*⁶⁰

*План евакуације и упутства за поступање у случају пожара морају бити истакнути на видљивом месту.*⁶¹

⁵⁷ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), чл. 35. ст. 2.

⁵⁸ Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“, бр. 101/2005), члан 15. став 9.

⁵⁹ Правилник о техничким обележјима и начину употребе средстава принуде („Сл. гласник РС“, бр. 19/2007 и 112/2008), члан 3.

⁶⁰ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006), члан 34. став 1.

⁶¹ Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009), члан 28. став 2.

Уређаји за откривање и јављање пожара морају се одржавати у исправном стању, у складу са техничким прописима и упутствима произвођача, а у циљу обезбеђивања њиховог сталног и несметаног функционисања.⁶²

Основна обука из области заштите од пожара организује се за све запослене.⁶³

ПРЕПОРУКА

ПУ Чачак ће унапредити систем противпожарне заштите тако што ће на одговарајућим видљивим местима у зградама полицијских станица поставити план евакуације и упутство за поступање у случају пожара, а све у циљу заштите физичког интегритета задржаних лица.

ПУ Чачак и ПС у њеном саставу ће организовати и спровести одговарајућу обуку полицијских службеника из области заштите од пожара.

⁶² Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009), члан 43. став 1. и 2.

⁶³ Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009 и 20/2015), члан 53.